

Uroen i Kinas vestlige Xinjiang-provins

Henriette Kristensen

Uyghurernes protester i Xinjiang tiltrak sig henover sommeren stor opmærksomhed. Årsagerne til protesterne er imidlertid langt mere komplekse end ofte fremhævet, og udsigterne til at utilfredshed blandt uyghurerne for alvor vil kunne true Kinas kontrol over provinsen, er ringe

De voldsomme uroligheder i Xinjiang-provinsen i juli fik pludselig for en stund spændingerne mellem han-kineserne og uyghurerne øverst på den internationale dagsorden. Disse spændinger er imidlertid ikke et nyt fænomen, men skal ses i sammenhæng med, at uyghurerne historisk har ført en omtumlet tilværelse på korsvejen mellem Kina og Centralasien. Nok er uyghurernes historie, kultur og sprog nært forbundet med Centralasien, men også Kina har op igennem historien spillet en væsentlig rolle i regionen.

Qing-dynastiet erobrede i 1750'erne det geografiske område, der i dag udgør Xinjiang, og døbte regionen 'de nye territorier' (Xinjiang), men først i 1884 var den administra-

tive integration af Xinjiang i det kinesiske rige fuldendt. Perioden var præget af stormagtsrivalisering og ustabilitet – og det måske tydeligste tegn på dette var, at muslimske befolkningsgrupper fra 1864 til 1877 havde succes med at etablere et khanat i regionen med hovedstad i byen Kashgar. Nogle årtier senere tog borgerkrige al Kinas opmærksomhed, og Xinjians muslimske befolkningsgrupper grundlagde fra 1933-1934 den Første Østturkestanske Republik, efterfulgt af den Anden Østturkestanske Republik (1944-1949).

Også efter Xinjiang i 1955 blev en autonom region i Folkerepublikken Kina, har provinsen været scene for sammenstød mellem uyghurer og han-kinesere. Disse historiske tradi-

tioner for protester mod det kinesiske styre har dog ikke nødvendigvis været udtryk for en stærkt rodfæstet nationalisme blandt uyghurerne, hvilket understreges af, at spændingerne typisk er slået ud i lys lue, når den kinesiske stat har været svækket, eller uyghurernes eksterne alliancepartnere har været stærke.

De sidste årtier har to skelsættende begivenheder imidlertid skærpet opmærksomheden omkring urolighederne i Xinjiang hos både Kinas ledelse og det internationale samfund. Først blev Sovjetunionen opløst, og uyghurerne fik for alvor mulighed for at genoplive deres tætte bånd til Centralasien, efter at Xinjians grænse til regionen havde været lukket fra 1963 og frem til 1980'erne. Dernæst fulgte terrorangrebene den 11. september 2001, og international terrorisme strøg til tops på den globale dagsorden.

I kølvandet på disse begivenheder er det kommet til sammenstød mellem uyghurerne og myndighederne – voldsomt omkring den lille by Baren i 1990, byen Yining syv år efter og provinshovedstaden Urumqi den sommer.

Spørgsmålet er, hvad årsagerne til urolighederne i Xinjiang er? Det fremhæves ofte at uyghurernes protester har rod i forhold som tilstrømningen af han-kinesere til provinsen, uyghurernes dårlige levevilkår og ideologisk inspiration fra islam. En nærmere afdækning af situationen i Xinjiang viser dog, at årsager-

ne til uyghurernes utilfredshed er langt mere komplekse.

Uyghurernes levevilkår

Xinjiang har de seneste årtier oplevet en hastig økonomisk vækst. Denne udvikling har særligt været drevet af, at den kinesiske ledelse i 1990'erne begyndte at tillægge økonomisk udvikling i Kinas indre provinser øget betydning – og tog yderligere fart i år 2000, da kampagnen 'Open Up the West' blev lanceret. Xinjians økonomiske reformer er blevet implementeret under sloganet 'En hvid, en sort' – en understregning af, at der har været lagt stor vægt på provinsens bomuldssektor (hvid) og olieindustrien (sort).

Den umiddelbare effekt af Xinjians økonomiske vækst er, at alle befolkningsgrupper – også uyghurerne – har oplevet væsentlige forbedringer af deres levevilkår. En udvikling der stiller spørgsmålstegn ved påstanden om, at uyghurernes protester har rod i dårlige økonomiske forhold. Eksempelvis steg Xinjians BNP pr. person i perioden 1990-2006 ifølge officielle statistikker fra omkring 1300 kr. til næsten 12.000 kr., og den gennemsnitlige årlige indkomst pr. person er vokset mere end fire gange fra 1990 til 2006.

Et nærmere eftersyn viser dog, at han-kineserne fortsat oplever bedre levevilkår end uyghurerne. Denne ulighed har flere ansigter.

For det første kommer økonomi-

ske uligheder mellem han-kinesere og uyghurer i Xinjiang til udtryk gennem store regionale forskelle i befolkningens levevilkår. Det sydlige Xinjiang – hvor uyghurerne er i stort overtal – er fortsat meget fattigt, hvorimod områderne i provinsens nordlige og østlige del – hvor mange han-kinesere har slået sig ned – er mere velstående. Dette hænger sammen med, at vækstindustrier som olie- og gassektoren primært er placeret i denne del af Xinjiang, mens uyghurerne oaselandbrug fortsat er den dominerende livsform i det sydlige Xinjiang.

For det andet fremhæver Xinjiangs uyghurer ofte, at han-kineserne stjæler deres arbejdspladser. Der er få pålidelige informationer om, hvordan dette præcist forholder sig, men meget tyder på, at mange ansatte i Xinjiangs hastigt voksende olie-, gas- og bomuldsindustri er han-kinesere, samt at en del ledende stillinger i Xinjiangs vigtigste økonomiske sektorer beklædes af han-kinesere. Dette understreger, at effekterne af den økonomiske udvikling på uyghurnes utilfredshed er stærkt modsatrettede – nok har uyghurerne oplevet væsentlige forbedringer i deres levestandard de sidste årtier, men han-kineserne har fortsat bedre økonomiske vilkår og jobmuligheder.

Uyghurnes ulmende utilfredshed forstærkes af, at Kina med uyghurnes øjne udnytter Xinjiang. Et tegn er, at Xinjiangs eksplosive øko-

nomiske udvikling har haft katastrofale miljømæssige konsekvenser i form af bl.a. udtørring af søer og tiltagende ørkenspredning. Et andet tegn er, at graden af statskontrol i Xinjiangs økonomi er meget høj.

Det vigtigste symbol på centralstyrets stramme greb om økonomiske forhold i provinsen er organisationen Xinjiangs Produktions og Konstruktions Korps (XPCC), også kaldet Korpset, der blev grundlagt i 1954 efter den kinesiske borgerkrigs afslutning for at absorbere demilitariserede medlemmer af borgerkrigens to parter – Folkets Befrielsehær og Nationalistpartiet (Guomindang).

Korpset har spillet en central rolle i Xinjiangs økonomiske udvikling de sidste 50 år, idet organisationen har engageret sig i alt fra opdyrkning af jord, etablering af statsgårde, produktion af fødevarer til eksport. Et forsigtigt skøn er, at omkring en fjerdedel af Xinjiangs landbrugsvarer i dag produceres af Korpset. Blandt uyghurerne ses Korpsets store indflydelse som et symbol på han-kinesernes magt over Xinjiang, idet Korpsets medlemmer – ligesom ved etableringen i 1954 – i dag fortsat i altovervejende grad er han-kinesere.

Et tredje forhold, der ofte tolkes som et tegn på, at Kina udnytter Xinjiang, er, at den kinesiske ledelse har tillagt provinsens naturressourcer høj prioritet i bestræbelserne på at opfylde Kinas stigende energibehov. Nødvendigheden af at udvikle

Kinas egne energikilder blev understreget, da landet i 1990'erne blev nettoimportør af olie og gas, og Xinjiang er i dag Kinas vigtigste område for produktion af disse råstoffer.

Med uyghurernes øjne er det imidlertid først og fremmest han-kineserne, der nyder godt af Xinjiangs betydelige naturressourcer, idet Kinas ledelse hvert år tjener store summer på provinsens energisektor. Desuden forbruges en stor del af den olie og gas, der udvindes i Xinjiang, i Kinas mere velstående provinser – symboliseret gennem store projekter som den 4200 km lange gasrørledning, der siden 2005 har transporteret gas fra Xinjiang til Shanghai.

Tilstrømning af han-kinesere

En vigtig konsekvens af Kinas økonomiske strategi i Xinjiang er, at der siden 1949 har været en betydelig immigration af han-kinesere til provinsen. Disse immigranter har ladet sig lokke af gode beskæftigelsesmuligheder – ikke kun i Korpset, men også i Xinjiangs hastigt voksende olie-, gas- og bomuldsindustri. Tallene er omgærdet med nogen usikkerhed, men ifølge opgørelser er han-kinesernes andel af Xinjiangs befolkning vokset fra knapt 7 procent i 1949 til omkring 40 procent i slutningen af 1990'erne. Kastes et nærmere blik på tallene, bliver det klart, at andelen af han-kinesere i Xinjiang steg særligt eksplosivt fra 1949

og frem til starten af 1980'erne, hvorefter tallet er stagneret omkring 40 procent.

Det påpeges ofte, at denne store tilstrømning af han-kinesere har skærpet de etniske spændinger i Xinjiang. Eksempelvis understreger de mange han-immigranter med uyghurernes øjne, at han-kineserne stjæler deres job og Xinjiangs store naturressourcer. Blandt uyghurerne er der også en frygt for, at han-kineserne en dag bliver den største befolkningsgruppe i provinsen, og at uyghurernes kultur derved vil blive sat yderligere under pres.

Reelt er sammenhængen mellem han-immigration og etniske uroligheder i Xinjiang dog mere broget, idet tilstrømningen af han-kinesere har været et vigtigt middel for Kinas ledelse til at dæmpe urolighederne i Xinjiang. De mange han-immigranter har ikke kun bidraget til at sikre Kinas økonomiske kontrol over Xinjiang, men har også sørget for en stærkere forankring af bl.a. han-kinesisk kultur i regionen.

Religion og kultur

Uyghurerne kombinerer sunni-islam med islams mystiske gren, sufisme, og dybt forankrede lokale traditioner. Kommunistpartiet har imidlertid, siden det kom til magten i 1949, bevaret et fast greb om religion i Xinjiang – nok tillod partiet en vis religiøs liberalisering i provinsen i 1980'erne, men siden 1990'erne har

Kinas ledelse igen gradvist strammet grebet om uyghurernes religiøse skikke. Paradoksalt nok har Xinjiang dog – samtidig med at kontrollen igen er blevet skærpet – oplevet en religiøs opblomstring, illustreret gennem bl.a. en stor vækst i antallet af moskeer. Religiøse og kulturelle traditioner har derfor i dag en vigtig rolle i uyghurernes hverdag.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at islam kun i mindre omfang tjener som ideologisk inspiration til uyghurernes modstand. Imidlertid kan traditionerne indlejre sociale relationer mellem uyghurerne, der er afgørende for at omsætte den ulmende utilfredshed til egentlige protester mod myndighederne. Studier viser, at veludbyggede sociale bånd kan skabe den tillid, der er nødvendig for at mobilisere deltagere til protester mod en stærk statsmagt.

Det mest oplagte eksempel er, at moskeer i Xinjiang forankrer sociale relationer, der kan udgøre en vigtig ramme for uyghurernes protester. Moskeen har haft stigende betydning de seneste årtier, og moskeen er i dag særligt i det uyghur-dominerede sydlige Xinjiang en central social institution. Informationer om moskeernes rolle for uyghurernes protester er sparsomme, men der er tegn på, at sammenstød mellem uyghurer og han-kinesere i nogle tilfælde er udsprunget fra sociale relationer opstået omkring moskeer.

En mere ukendt, men muligvis endnu vigtigere, årsag til uyghurer-

nes protester er sociale netværk forankret i sufismen. Sufismen kom til Xinjiang fra Centralasien allerede i 1400-1500 tallet og menes fortsat at have stor betydning i provinsen i dag, selvom også sufismen er kommet under pres fra myndighederne.

Uyghurernes lange traditioner for sufisme kan lægge et vigtigt socialt fundament for protesterne mod Kinas ledelse. Først og fremmest opnås gennem sufismen en effektiv organisatorisk ramme for uyghurernes modstand, idet sufi-ordener afspejler en hierarkisk struktur med sufi-disciple i bunden, åndelige mestre på toppen og Gud øverst.

Samtidig er sufismen – fordi traditionen lægger vægt på det individuelle forhold mellem den åndelige mester og hans disciple – særlig overlevelsedygtig i situationer, hvor den er under pres fra myndighederne og derfor må fungere i det skjulte. Evnen til at overleve under pres styrkes af, at Xinjiangs sufier praktiserer den såkaldte tavse *zikr* (ihukommelse af Gud) med fokus på åndedrætsøvelser, recitation af koranen o.l. frem for den mere højrostedede *zikr*, hvor musik og dans er vigtige elementer.

Også sociale relationer funderet i lokale traditioner kan være en væsentlig årsag til uyghurernes protester. Et vigtigt eksempel er det sociale ritual *mäshrap*, der blev genoplivet af Xinjiangs uyghurer i midten af 1990'erne med musik og dans som væsentlige komponenter.

Mäshräp-bevægelsen var en reaktion på fænomener som stigende stofmisbrug og alkoholisme blandt uyghurerne, og lagde – eftersom disse onder blev opfattet som et resultat af Xinjiangs økonomiske modernisering – vægt på traditionelle moralske, religiøse og sociale værdier inspireret af islam. Opblomstringen kan have været en væsentlig årsag til, at uyghurnes utilfredshed slog ud i lys lue i midten af 1990'erne, idet *mäshräp*-bevægelsen både styrkede de sociale bånd mellem uyghurerne, samt forenede uyghurnes mange forskellige kulturelle traditioner og fortolkninger af historien.

I håbet om at dæmpe uyghurnes protester har Kinas ledelse slået hårdt ned på de mange vidtforegnede sociale netværk. Meget tyder dog på, at disse restriktioner og forbud tværtimod har bidraget til en radikalisering af uyghurerne – en understregning af, at sociale relationer forankret i uyghurnes rige religiøse og kulturelle traditioner kan blive politiske, når de trues.

Det er imidlertid ikke nok kun at fokusere på uyghurnes sociale bånd i Kina, idet transnationale netværk efter Sovjetunionens opløsning og genåbningen af grænserne mellem Xinjiang og Centralasien har fået stigende betydning.

Mest opmærksomhed har der været omkring uyghurnes forbindelser til radikale islamistiske grupperinger i Afghanistan, Pakistan, Centralasien og Mellemøsten, men selv-

om meget tyder på, at der er relationer, er det i sagens natur svært at få bekræftet, hvor veludbyggede og stabile disse er. Efter sommerens uroligheder i Xinjiang er der også kommet øget fokus på uyghurnes eksilorganisationer i USA og Europa – især langede Kinas ledelse hårdt ud efter World Uyghur Congress og dens leder Rebiya Kadeer, som blev beskyldt for at stå bag protesterne.

Det er dog svært at vurdere, hvor stærke forbindelser disse eksilorganisationer har til uyghurerne i Xinjiang. Mere vigtig er formentlig deres relationer til uyghurer i Centralasien, som særligt findes i stort antal i Kasakhstan og Kirgistan. Samhørighedsfølelsen mellem Xinjiangs uyghurer og disse eksilsamfund har traditionelt været betydelig – bl.a. er det vigtigt at huske på, at en del uyghurer i Xinjiang har pårørende i Centralasien.

Politisk marginalisering

Ligesom resten af Kina har Xinjiang to parallelle politiske hierarkier – kommunistpartiet og statsapparatet – hvoraf kommunistpartiet traditionelt har været det absolutte magtcentrum. Holdes dette i erindring, når Xinjiangs politiske system kigges efter i sømmene, bliver det klart, at han-kineserne har meget stor politisk magt, til trods for at uyghurerne er den største befolkningsgruppe i provinsen. Dette understreges af at partisekretæren for Xinjiangs kom-

munistparti (med en enkelt undtagelse i form af en han-loyal uyghur) har været han-kineser, mens en uyghur har stået i spidsen for det mindre magtfulde statsapparat.

Denne ulige fordeling af Xinjiangs politiske magt har skabt en ulmende utilfredshed blandt uyghurerne, der er blevet forstærket af, at mange af Xinjiangs han-kinesiske embedsmænd er overflyttet fra andre provinser, hvorfor de taler dårligt uyghur og sjældent har et indgående kendskab til forholdene i provinsen.

Det tyder dog på, at uyghurerne politiske indflydelse de seneste år har været gradvist stigende. Dette gælder særligt i statsapparatet, hvor uyghurerne langsomt er blevet bedre repræsenteret på de lidt lavere niveauer. Denne udvikling er bl.a. en udløber af, at myndighederne har taget en række tiltag for at øge uyghurerne politiske deltagelse. Eksempelvis har Kinas ledelse slået fast, at uyghurer skal sikres en 'passende' repræsentation i statsapparatet, og at der – for at dette mål kan nås – skal satses på uddannelse af etniske minoriteter.

Reelt er billedet dog stadig meget blandet. Uyghurerne politiske indflydelse er primært øget i statsapparatet – og den står fortsat ikke mål med deres andel af befolkningen. Desuden kan der stilles spørgsmålstegn ved, om den almindelige uyghur i Xinjiang oplever at hans politiske magt er blevet styrket, idet uyghur

på indflydelsesrige poster betragtes med stor mistro af den brede befolkning. Denne mistillid udspringer af, at uyghurer på vigtige poster ofte opleves som loyale over for Kinas ledelse, bl.a. fordi de typisk er blevet uddannet på han-kinesiske uddannelsesinstitutioner uden for Xinjiang og kun får lov til at beklæde deres poster, så længe de bakker op om det kinesiske styre.

Manglende fælles identitet

Populære fremlæggelser af uyghurerne protester fokuserer ofte på levevilkår, ulige politisk indflydelse, islams betydning og immigration af han-kinesere til Xinjiang. Imidlertid spiller også uyghurerne kamp for at styrke deres fælles identitet og tegne et billede af Xinjiang som uyghurerne ur-hjemegn en vigtig rolle. Kampen er ikke kun blevet ført gennem historiebøger, men også gennem fx litteratur og musik.

En stor udfordring for uyghurerne er, at de ikke har en stærk fælles identitet, eftersom betegnelsen uyghur har skiftet betydning op igennem historien, og splittelsen mellem uyghurer fra Xinjiangs forskellige oaser traditionelt har været stor. Begrebet uyghur blev første gang brugt til at betegne en tyrkisk nomadestamme, der i det 8. og 9. århundrede grundlagde et rige i det geografiske område, der i dag er Mongoliet.

Da dette rige i 840 e.Kr. blev angrebet af kirgisiske nomader og gik i

opløsning, skiftede begrebet betydning, og uyghur blev i stedet betegnelsen for de tyrkiske nomader, der efter udvandringen havde slået sig ned i Xinjiang. Da islam i det 10. århundrede vandt frem i regionen, ændrede begrebet uyghur igen betydning, idet det nu blev betegnelsen for den tyrkiske elite, der havde dannet Qocho-staten i det nordvestlige Xinjiang. I det 15. århundrede gik begrebet uyghur af mode, og det blev først genoplivet i 1934 som en samlet betegnelse for Xinjians tyrkiske oasebeboere.

Manglen på en fælles identitet har været en vigtig forhindring for at forene Xinjians uyghurer i kampen for bedre levevilkår og mere autonomi. I erkendelse heraf er der blevet gjort store bestræbelser på at genskabe fortællingen om uyghurerne som et samlet folk med stolte traditioner.

En vigtig komponent i denne fortælling er at fremhæve uyghurnes muslimske traditioner. Bl.a. har uyghurske aktivister hævdet, at uyghurerne kom under indflydelse fra islam i det 10. århundrede, til trods for at de længe forblev kristne, buddhister og manikæister og først i det 15. århundrede tog islam til sig.

En anden vigtig komponent i fortællingen er at tegne et billede af uyghurerne som en nation med stærke forbindelser til Centralasien. Også populær skønlitteratur har bidraget til at styrke uyghurnes nationalfølelse ved at portrættere de

kortlivede muslimske stater i Xinjiang i 18. og 19. tallet som stærke, selvstændige statsdannelser, selvom virkeligheden er mere broget. Til trods for disse anstrengelser er uyghurerne dog langt fra enige om historiske omstændigheder, idet oasebeboere gerne tillægger historiske begivenheder og personer relateret til deres hjemoase helt særlig vægt.

En anden væsentlig udfordring for uyghurerne har været at skabe fortællingen om Xinjiang som uyghurnes hjemland, idet denne fortælling giver legitimitet til kravet om øget autonomi. Historikere i Xinjiang har spillet en vigtig rolle i disse bestræbelser, og særligt i 1980'erne portrætterede de aktivt Xinjiang som uyghurnes ur-hjemegn.

Eksempelvis er det blevet hævdet, at de første uyghurer slog sig ned i Xinjiang for flere tusinde år siden, og uyghurer har fremhævet, at der først i det 16. og 17. århundrede blev etableret politiske forbindelser mellem Kina og Xinjiang. For at understrege dette foretrækker uyghurske kilder at betegne Xinjiang som 'Uyghuristan' (navnet på Qocho-staten, som uyghurerne etablerede efter udvandringen til Xinjiang i 840 e.Kr.) eller 'Øst Turkestan' (det traditionelle navn for den kinesiske del af Centralasien). Historisk kan der imidlertid ikke findes belæg for uyghurnes påstande – uyghurerne slog sig først ned i Xinjiang efter 840 e.Kr., og Kina har lige siden Han-dynastiet (206 f.Kr. - 220 e.Kr.)

med varierende succes søgt at få foden indenfor i regionen.

En tredje stor udfordring er at skabe fortællinger, der kan omsætte uyghurerne til utilfredshed til protester. Uyghurerne har bestræbt sig på at placere ansvaret for deres levevilkår hos han-kineserne, der er blevet portrætteret som 'kolonister, der stjæler Xinjiang og dets naturressourcer'.

Næsten endnu vigtigere har det været for uyghurske aktivister at komme med forslag til, hvordan Xinjians problemer løses og opfordre til handling. Foreløbig har dette dog været med begrænset succes, idet løsningsforslagene har været uklare, og opråbene om handling har manglet kraft. Dette kan medvirke til at forklare, hvorfor uyghurerne utilfredshed sjældent er blevet omsat til omfattende protester.

Uyghurerne er også blevet udfordret af Kinas ledelse, der er kommet med skarpe modsvar på deres fortællinger. Gang på gang er det fra officielt hold fx blevet understreget, at Xinjiang i flere tusinde år har været under han-kinesisk indflydelse, og at uyghurerne siden Xinjians indlemmelse i Folkerepublikken i 1955 har oplevet store økonomiske fremskridt.

Særligt efter terrorangrebene den 11. september 2001 har Kina også meget ihærdigt portrætteret uyghurerne som terrorister, der samarbejder med al-Qaeda og andre radikale grupperinger i regionen.

Årsager og perspektiver

Der kan ikke peges på én årsag til sammenstødene mellem uyghurer og han-kinesere i Xinjiang. Tværtimod kan der identificeres en række årsager, der alle bidrager til at udløse uyghurerne protester mod Kinas myndigheder. Problemer som fattigdom, han-immigration og politisk marginalisering har skabt en utilfredshed hos uyghurerne, der – under de rigtige omstændigheder – kan omsættes til protester.

Religiøse og kulturelle traditioner har styrket uyghurerne sociale relationer og dermed skabt den tillid, der er helt afgørende i forbindelse med protester mod en stærk statsmagt. Ligeledes er fortællingerne om uyghurerne fælles identitet og Xinjiang som uyghurerne ur-hjemegn vigtige for at kunne skabe en stærk bevægelse mod det kinesiske styre. Alt dette har imidlertid kun i sjældne tilfælde direkte udløst store sammenstød mellem uyghurer og han-kinesere. Uyghurerne har derfor – med varierende grad af succes – portrætteret han-kineserne som kolonister og opfordret til hurtig handling.

De mange årsager til urolighederne i Xinjiang er dog ikke kun komplekse, men også modsatrettede, idet ikke alle Kinas tiltag i provinsen entydigt har øget utilfredsheden blandt uyghurerne. Mest åbenlyst har Xinjians hastige økonomiske vækst forbedret uyghurerne levevil-

kår, og uyghurernes politiske indflydelse er blevet styrket.

Der er ingen tvivl om, at Kinas ledelse ser på situationen i Xinjiang med stor alvor. Imidlertid er udsigterne til, at uyghurernes protester for alvor vil kunne true kommunistpartiets kontrol over provinsen, ringe, idet uyghurerne er internt splittede – både mellem geografiske områder, forskellige oaser og sociale klasser. Geografisk er kløften særlig dyb mellem uyghurer i det nordlige og sydlige Xinjiang, idet uyghurerne i provinsens nordlige del er økonomisk bedre stillet end uyghurerne i den sydlige del.

Ændringerne i provinsens handelsmønster de seneste årtier har skærpet denne kløft, idet det sydlige og østlige Xinjiang efter genåbningen af grænserne har øget sin handel med Centralasien, mens uyghurer i det nordlige Xinjiang tillægger samhandel med Kinas øvrige provinser væsentlig betydning. Spliden øges yderligere af, at uyghurer i Xinjians nordlige del har et mere afslappet forhold til islam end uyghurer i islams traditionelle højborg i det sydlige Xinjiang. Splittelsen mellem oaserne har dybe historiske rødder, men er også i dag et gennemgående træk ved uyghurernes livsform i Xinjiang.

Eksempelvis varierer religiøse og kulturelle traditioner fra oase til oase, og den betydning historiske personer og begivenheder tillægges i de enkelte oaser er forskellig. Denne stærke oase-identitet understreges af, at uyghurer i dag fortsat benævnes efter deres hjemoase med tilføjelsen –lik, fx Kashgarlik og Turpanlik. Uyghurernes splittelse mellem sociale klasser skal ses i sammenhæng med, at nogle uyghurer har oplevet tydelige forbedringer i deres levevilkår de sidste årtier, mens andre ikke på samme måde har profiteret af den økonomiske udvikling. Ligeledes må det ikke glemmes, at den almindelige uyghur nærer stor mistro til den uyghurske elite.

Intet tyder på, at disse splittelser mellem uyghurerne er aftaget de seneste årtier – tværtimod. Dette antyder, at selvom der også i fremtiden vil være voldsomme sammenstød mellem han-kinesere og uyghurer i Xinjiang, vil uyghurerne få mere end svært ved at stå samlet over for Kinas ledelse.

Henriette Kristensen er cand.scient.pol. og fuldmægtig i Udenrigsministeriet. Artiklen er baseret på hendes speciale.